

پدیده تکفیر

پدیده تکفیر

دکتر حسن جوادى نیا [1]

مهسا میرزا جانی هرندي [2]

چکیده

در این مقاله تلاش بر این گشته تا ابتدا تکفیر را که یک معضل فکری در جهان اسلام می باشد در لغت و اصطلاح به خوانندگان این مطلب معرفی کنیم. همچنین خطراتی که این پدیده برای اسلام داشته و سبب خدشه دار شدن چهره ی اسلام در میان جوامع گشته ، توسل به آیات قرآن، روایت ها و نیز نویسنده های معتبر که در این زمینه تحقیقاتی را انجام داده اند، بررسی تکفیر از دیدگاه شیعه و اهل سنت، ویژگی های اجتماعی، سیاسی، عقیده ای تکفیر، ذکر پیشینه ای از تکفیر در زمان های پیامبر اسلام (ص) و حضرت علی (ع) ، چگونگی به وجود آمدن این گروه ها از ابتدا تا به اکنون ، هدف تکفیری ها ، معرفی سیر جریانات سیاسی آن و تروریسم ، بعد از بیان ویژگی های این اصل ، کلیتی از میزان چگونگی عملکرد تکفیری ها ، شخصیت و عقایدی که رهبران تکفیری داشته اند تنها نه نفر از آن ها برای آشنایی بررسی شده است، از جمله چگونگی جذب نیروهای خود با القای عقاید نادرست و دادن وعده های دروغین بهشتی ، که برای جذب آن ها تلاش کرده اند و در پایان راه حل تعدیل و اصلاح اندیشه ی تکفیری را به بحث گذاشته ایم .

کلید واژه ها : تکفیر ، پیشینه تکفیر ، رهبران تکفیری ، تکفیر و تروریسم ، جریان های تکفیری.

مقدمه

انقلاب اسلامی، پشتوانه واقعی و دلسوز تمامی مسلمانان، همواره در راستای هدایت امت اسلامی تلاش می‌کند تا مسلمانان و علمای اسلام با هر مذهب و مسلکی، به عمق مسائل انسجام و نیاز ضروری آن در جامعه پی برده و تمام امکانات خود را در این راه بسیج نمایند تا نابسامانی‌ها و چالش‌های جدی که مسلمانان با آن رو به رو می‌باشند، از بین برود. بنابراین عموم مسلمانان به ویژه علمای بزرگ باید از این فرصت پیش آمده، بیشترین استفاده را بنمایند. اما متأسفانه گروهی بسیار اندک ولی با امکانات فراوان، با ایجاد زمینه‌های بدبینی و اختلاف، درصدد تکرار اشتباه‌های تاریخی می‌باشند، به گونه ای که گویا هیچ وظیفه دیگری جز تلاش و فعالیت برای اختلاف و نابودی یکدیگر بر عهده آنان نهاده نشده است.

آنان این حرکت نامیمون را از راه‌های گوناگون از جمله سخنرانی، فیلم و استفاده از ابزار صوتی و تصویری در جهت فتنه و آشوب استمرار می‌بخشند. (ص 7. فتوای تکفیر. رجبی، حسین)

قرآن کریم سوره آل عمران، آیه ۱۴۰ می‌فرماید:

«إِنَّ يَمْسَسُكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُ هُوَ»؛ اگر به شما آسیبی برسد، به آنان نیز آسیبی مانند آسیبی که رسانده‌اند، می‌رسد.

تاریخ نشان می‌دهد که درگیری‌های مذهبی، به نابودی و در نهایت پشیمانی اختلاف‌انگیزان انجامیده است. آیا ایجاد زمینه‌های نزاع و درگیری بین مسلمانان، تخریب چهره اسلام در سطح بین‌الملل را در پی نخواهد داشت؟ آیا خشونت و درگیری‌های فیزیکی بین مسلمانان، زمینه حضور دشمنان اسلام را در بین کشورهای اسلامی ایجاد نخواهد کرد؟

بدون تردید دشمنان اسلام به ویژه آمریکا، از این نوع برخوردها بهترین استفاده را می‌برند. (ص 8 و 9 همانجا)

تکفیر کلمه‌ای عربی از ماده «ک - ف - ر»، در اصل به معنای پوشیدن و پوشاندن است، ولی در عربی و فارسی به معانی گوناگونی به کار رفته (فیومی؛ فیروزآبادی؛ معلوف، ذیل «کفر»؛ دهخدا، ذیل واژه) که بر پایه آن‌ها در قرآن و احادیث و منابع کلامی و فقهی چند مفهوم مصطلح یافته است، از جمله پاک کردن گناهان و ابطال عقاب، (بها بن ابی الحدید، ج ۱۳، ص ۱۳۲؛ مجلسی، ج ۵، ص ۳۳۲، ج ۶۸، ص ۱۹۷) پرداختن کفّاره سوگند و مانند آن (حرّ عاملی، ج ۱۲، ص ۲۹۰؛ الموسوعة الفقهية، ج ۱۳، ص ۲۳۵-۲۳۶) و کافر خواندن کسی (فیومی؛ فیروزآبادی؛ معلوف، همانجا؛ غدیری، ذیل «تکفیر») یا نسبت کفر دادن به مسلمان. (محمود عبدالرحمان عبدالمنعم، ذیل «تکفیر»؛ الموسوعة الفقهية، ج ۱۳، ص ۲۲۷)

تکفیر به معنی نسبت دادن کفر به شخص یا گروه در قرآن کریم مصادیق متعددی دارد، از جمله کسانی که حضرت مسیح (ع) را خدا پنداشتند (مائده: ۱۷، ۷۲، ۷۳) و افرادی که به مردم جادوگری می‌آموختند (بقره: ۱۰۲) تکفیر شده‌اند.

واژه تکفیر، مصدر باب تفعیل از ماده "کفر" است. در معاجم لغت برای این واژه چندین معنا گفته شده است. ابن منظور در لسان العرب می‌گوید: اصل کفر پوشاندن شئ است. کافر را کافر می‌گویند، چون کفر، ی قلب او را پوشانده است. تکفیر آن است که کسی به برادر مسلمان خود بگوید: ای کافر. در این صورت، کفر به یباز آن دو نفر برمی‌گردد؛ زیرا نسبت دادن کفر به برادر مسلمان یا راست است و یا دروغ؛ اگر راست گفته که خوب و اگر دروغ گفته، به واسطه تکفیر برادر مسلمان، کفر به خود وی برمی‌گردد. وی همچنین تکفیر را به معنای پوشاندن محارب در سلاح، پوشاندن گناهان از طریق کفارات، نهادن دو دست بر روی سینه و انحنای انسان همانند کسانی که از روی تعظیم در برابر صاحب خود خم می‌شوند، آورده است.

(ابن منظور، ۵/ 146 _ 150)

تکفیر در معنی مصطلح مورد بحث، نسبت دادن کفر به دیگری و کافر شمردن او است. (زیدی، 60/ 14 _ 62)

پدیده تکفیر و خطرات آن برای جامعه اسلامی

پدیده تکفیر به یک خطر برای همه جامعه اسلامی تبدیل شده است؛ چرا که تکفیری‌ها، علیه مردان، زنان و کودکان بی‌گناه جنایت‌های وحشیانه‌ای را مرتکب می‌شوند. این مسأله سبب شده است که سیمای اسلام نزد دیگران خدشه دار شود و به خاطر شرایط ناگواری که این پدیده در چند کشور اسلامی رقم زده است،

این جریان نامبارک، به صورت تکفیر کسانی که کافر نیستند و گمراه انگاری کسانی که گمراه نمی‌باشند، شاید به برخی از مراکز حوزوی شیعی دوازده امامی نیز راه یافته باشد. این‌ها برخی از جزئیات اعتقادی و تاریخی را از ضروریات دین و مذهب قلمداد کرده‌اند، در حالی که قدامت نیز در این باره اختلاف نظر داشته‌اند. (علامه مرجع سید محمد حسین فضل‌الله) [1]

آیت‌الله محمدجعفر مروجی طبسی، استاد و نویسنده حوزوی در گفتگو با خبرنگار اندیشه خبرگزاری شبستان در خصوص نوع برخورد پیامبر اسلام (ص) با پدیده تکفیر اظهار کرد: پدیده تکفیر، امری است بسیار پلید و زننده که هرگز با روح اسلام و قرآن و نبوت جهانی پیامبر اکرم (ص) سازگاری ندارد چنانکه خداوند در قرآن کریم سوره انبیاء آیه 107 می‌فرماید:

«وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ»؛ و ما تو را نفرستادیم مگر رحمتی برای جهانیان. وی تأکید کرد: مطابق منابع روایی اهل سنت و شیعه، پیامبر (ص) مسلمانان را از تکفیر یکدیگر نهی می‌کردند و در برخی روایات نقل شده است: من کفر مسلماناً فلیس بالمسلم؛ هر کس مسلمان را تکفیر کند، مسلمان نیست.

مؤلف کتاب "تمسک اهل بیت (ع) به قرآن کریم" با بیان اینکه همچنین در روایت دیگر از پیامبر (ص) نقل شده است که تکفیر اهل قبله هم جایز نیست. مؤلف کتاب "رجال شیعه در صحاح اهل سنت" یادآور شد: امروز متأسفانه تکفیری‌ها با پخش کلیپ‌های ناهنجار تلاش می‌کنند بر فکر و اندیشه نوجوانان اثرات ضد شیعی مبنی بر اینکه شیعه کافر است و کشتن آنها واجب، گذاشته و با این بهانه‌های واهی امروز به جان نه تنها شیعه، بلکه مسلمانان عراق و لبنان و افغانستان و آفریقا و یمن افتاده و به اسم اسلام نسل‌کشی می‌کنند؛ سنتی که هرگز در سیره پیامبر (ص) دیده نشد و جایگاهی نداشت. [2]

شبکه المیادین به دنبال علل پیدایش اندیشه تکفیری:

از سال 2012 میلادی نزدیک به 117 اردوگاه برای آموزش گروه‌های تکفیری برپا شده است که از این تعداد 11 اردوگاه ویژه آموزش کودکان می‌باشد. پدیده سلفی‌گری و تکفیر از زمان خوارج آغاز شده و با گذر از "ظاهریه و..." به سازمان‌های تکفیری - جهادی امروز منتقل شده است. عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در گسترش جنبش‌های تکفیری نقش داشته و دخالت کشورهای غربی در کشورهای اسلامی به

ویژه اشغال افغانستان و عراق ، فرصت طلبی گروه های تکفیری را در پی داشته است. بر اساس پیش بینی ایالات متحده آمریکا ، تعداد مسلمانان خارجی حاضر در سوریه 20 هزار نفر است که از 90 کشور جهان وارد این کشور شده اند. داعش با بهره مندی از ایدئولوژی گروه "القاعده" و روش های جاسوسی ارتش بعث توانسته است تا کنون به اهداف خود نزدیک شود. [3]

آیاتی از قرآن کریم که به صراحت در مورد تکفیر سخن به میان آورده است

در سوره حجرات آمده است:

قَالَاتِ الْاَعْرَابُ اَمْ اَمَدَّكُمْ قُلُ لَمْ تُوْمِنُوْا وَ لَكِنْ قُولُوْا اَسْلَمْنَا وَ لَمْ يَدْخُلِ الْاِيْمَانُ فِیْ قُلُوْبِكُمْ سوره حجرات/آیه 14

اعراب بادیه نشین به تو گفتند: ایمان آوردیم. بگو: نه، هنوز ایمان نیاورده ای و باید بگویند اسلام آوردیم؛ چون هنوز ایمان در دل های شما داخل نشده است.

ایمان، مرحله بالاتری است که باید عقیده به خدا و رسالت، در سراسر وجود انسان و قلب انسان جا بگیرد.

در تفسیر قرطبی آمده است :

و أما الاسلام فقبول ما أتى به النبي صلى الله عليه وسلم في الظاهر و ذلك يحقن الدم. (تفسیر قرطبی، جلد 16، ص 348)

یعنی کسی که در ظاهر شهادت به توحید و رسالت بدهد، اسلام آورده است و باعث می شود که خون انسان، محترم باشد و کسی حق تعرض به او را نداشته باشد.

ابن کثیر دمشقی سلفی - رهبر فکری وهابیت و از دوستان نزدیک ابن تیمیه - در ذیل همین آیه صراحت دارد:

افرادی که گفتند ایمان آوردیم و خدا فرمود: نه، اسلام آوردید، نشان می دهد که ظاهر اسلام آوردن

اینها کافی است تا خون و مال و عرض اینها محترم باشد و منافق نبودند و مسلمان بودند. ولی چون ایمان به قلبشان نفوذ نکرده بود، خداوند فرمود که نگوئید ما مؤمن هستیم و بگوئید ما مسلم هستیم. (تفسیر ابن کثیر، ج4، ص234)

فوا! ما قتل رسول الله صلى الله عليه وسلم أحدا قط إلا في إحدى ثلاث خصال: رجل قتل بحريرة نفسه فقتل أو رجل زني بعد إحصان أو رجل حارب الله ورسوله و إرتد عن الاسلام.

قسم به خدا! رسول الله صلى الله عليه وسلم کسی را نکشت، مگر در سه مورد: مرد شوهرداری که زنا کرده باشد، کسی که انسان بیگناهی را کشته باشد، کسی که مرتد شده باشد و به مبارزه با خداوند و رسولش برخیزد. (صحیح البخاری، ج8، ص43)

گرچه این شهادتین، دروغین بود و بعد از آن برگشت و جسارت خیلی بدی به نبی مکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) کرد و در جنگ بدر از کسانی بود که به دستور پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) با وضع فجیعی کشته شد. ولی پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) با مجرد اظهار شهادتین، از طعام او خورد و او را به عنوان مسلمان حساب کرد.

من نکته ای را به برادران وهابی و کسانی که آزاد اندیش و دنبال حق هستند، بگویم که نبی مکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) علیه و آله و سلم) با اظهار شهادتین یک نفر - با این که لقلقه زبان بود - از طعام آنها خورد. این آقایان مفتیان عربستان سعودی و لجنة إفتاء عربستان سعودی که وقتی از آنها سوال می کنند حکمتان درباره شیعیان چیست وقتی یا علی و یا حسین می گویند؟ فتوای رسمی دادند بر این که شیعیان کافر هستند و تزویج و تزوج با آنها حرام است و ذبیحه آنها حرام است و اگر یک شیعه، گوسفندی را بکشد، این گوسفند، میته است و نجس است و کسی حق خوردن آن را ندارد. حتی اگر کسی از روی ندانستن یا فراموش کردن مسئله، با یک شیعه ازدواج بکند - دختر یا پسر - احتیاج به طلاق ندارد و موقوف است از آنها جدا شود. (استفتائات لجنة، ج18، ص 295 تا 315)

پیشینه تکفیر در جهان اسلام :

پیشینه تکفیر در جهان اسلام، به صدر اسلام بازمی‌گردد. برخی حوادث مهم تاریخ اسلام به سبب تکفیر روی داده، همچنان که برخی رخدادهاي سياسي و اجتماعي، زمینه تکفیر را فراهم آورده است. از جمله رویدادهای مهم دوران پس از رحلت پیامبر اکرم، جنگهای «ردّ» در زمان ابوبکر بود که در این جنگها دستگاه خلافت معارضان خود را کافر و خارج از دین خواند. (طبري، ج ۳، ص ۲۵۰-۲۵۲؛ ابن اعثم کوفي، ج ۱، ص ۱۵-۱۶، ۲۳؛ سیوطي، ص ۶۹-۷۱) در باره اینکه واقعاً تمامی یا بعضی از کسانی که در آن دوره تکفیر شده‌اند، از دیدگاه فقه اسلامی کافرند یا خیر، تردید جدی وجود دارد و برخی گزارشهای تاریخی تردیدهای بسیار در این باره، حتی تردید افراد نزدیک به خلیفه، را نشان می‌دهد. (جعفریان، ج ۲، ص ۳۵) بنا بر برخی منابع تاریخی، عواملی مانند ندادن زکات و نپذیرفتن اصل خلافت یا در نظر گرفتن کسانی دیگر برای این مقام، در انتساب کفر به «اهل ردّ» یا دست کم دسته‌هایی از آنان نقش مهمی داشته است. (ابن قتیبه، ج ۱، ص ۳۴؛ نوبختي، ص ۴؛ ابن اعثم کوفي، ج ۱، ص ۱۶، ۲۰؛ جعفریان، ج ۲، ص ۲۹) البته ادعای پیامبری نیز در میان آنان بسیار گزارش شده است که می‌تواند تکفیر را از دیدگاه فقهی توجیه کند. (طبري، ج ۳، ص ۲۵۶؛ جعفریان، ج ۲، ص ۲۹-۳۲)

واقعۀ مهم تاریخی دیگر در باره تکفیر، غائله خوارج است. بسیاری از فرقه‌های خوارج کسی را که مرتکب یکی از گناهان کبیره می‌شد، و حتی امت پیامبر (ص) را، تکفیر می‌کردند. (شهرستانی، ج ۱، ص ۱۲۲، ۱۲۸، ۱۳۵؛ ابن ابی الحدید، ج ۸)، در مقابل، بعضی از مسلمانان، از جمله برخی مذاهب اهل سنت، خوارج را تکفیر می‌کردند. (شوشتری، ص ۲۲۱) در احادیث، غالیان یا غُلّات (آنان که در باره شخصیت امامان (ع) غلو و زیاده روی می‌کردند) و قائلان به تفویض (مفوضه) خارج از ایمان خوانده شده‌اند. (حرّ عاملی، ج ۲۸، ص ۳۴۸؛ مجلسي، ج ۲۵، ص ۲۶۵) بعضی از معتزله و اشاعره، مشبّهه را تکفیر می‌کردند. (ابن طاووس، ج ۲، ص ۳۵۵)

علاوه بر گروه‌ها، افراد و شخصیت‌های متعددی، چه بسا بعضی اشخاص سرشناس، را تکفیر کرده‌اند، از جمله درباره تکفیر برخی خلفا و همسران پیامبر اکرم (ص) روایاتی نقل شده است. (ابن ابی الحدید، ج ۳، ص ۵۰؛ ابن طاووس، ج ۱، ص ۲۹۲) حتی ساحت مقدس معصومان (ع) نیز از تکفیر برکنار نمانده است. (مفید، ص ۳۱۳؛ شوشتری، ص ۱۹۳؛ مجلسي، ج ۳۷، ص ۱۵)

چند ویژگی بنا به شناخت پدیده تکفیر :

1_محور قرار دادن «تکفیر» در معاملات و تعاملات و گسترش عرصه آن .

این ویژگی عنصر اصلی این پدیده و شالوده اساسی آن را تشکیل می‌دهد و به همین دلیل چنین جایگاهی یافته است. حقیقت آن است که محور قرار دادن «تکفیر» مبتنی بر هیچ گونه اندیشه‌ای نیست و کم‌ترین خردورزی در آن به کار نرفته و اگر بر فرض بپذیریم که مبتنی بر ایده و اندیشه‌ای است در واقع، نوعی از اندیشه است که از متون دینی، قالب‌های خشکی می‌سازد که هیچ چشم اندازی را نمی‌بیند و هیچ هدف شرعی را آماج خود قرار نمی‌دهد.

در ذیل، روایاتی از پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله که دلالت بر نهي شدید آن حضرت صلی‌الله‌علیه‌وآله از «تکفیر» گوینده «لا اله الا الله» یا «اهل قبله» دارد، بیان می‌گردد:

هرکس برادرش را «ای کافر!» خطاب کند اگر درست گفته بود یکی از آن دو، گرفتار پیامدهای آن می‌شوند و در غیر این صورت، به خودش باز می‌گردد. (مسلم، ج1، ص 79، ح 111).

2_عدم اعطای فرصت اندیشه و حق اظهارنظر به دیگران .

اصل اول: عدم اجبار در دین.

خداوند متعال می‌فرماید: «لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ؛ در کار دین هیچ اکراه نیست.» (بقره/256).

اصل دوم: لزوم گوش دادن به سخنان [دیگران] برای پیروی از بهترین آنها.

خداوند متعال می‌فرماید: «الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوَالَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَ أُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ؛ کسانی که گفتار را می‌شنوند آن‌گاه از بهترین آن، پیروی می‌کنند، آنانند که خداوند راهنمایی‌شان کرده است و آنانند که خردمنداند.» (زمر/18).

3_کشتار جمعی

عملیات کشتار جمعی که گروه‌های تکفیری آن‌را به صورت مکرر و فزاینده‌ای دنبال می‌کنند دربردارنده خصوصیات است که اسلام آشکارا و در کمال روشنی، از آن‌ها به دور است. این خصوصیات عبارت است از: الف: هدف قرار دادن زنان، کودکان و سالمندان و قتل آنها .

ریختن خون کودکان و زنان و سالخوردگان که گروه‌های افراطی همه روزه آن را دنبال می‌کنند چیزی است که اسلام به شدت مسلمانان را از آن بر حذر داشته است. پیش از تکفیریه‌ها نیز «خارج» یا گروهی از ایشان دست به چنین کارهایی می‌زدند؛ «فضل بن شاذان» می‌گوید: «و از ایشان، یعنی خارج، کسانی هستند که قتل زنان و فرزندان را روا می‌دارند و می‌گویند: جایگاه آنان نیز هم‌چون نطفه‌ها در پشت مشرکان است. و می‌گوید: «لا حکم الا ا[ن]» و خود در تمامی این گفته‌ها و کرده‌ها، به نظرخویش عمل می‌کنند و بنا براین طبق رأی خود، می‌کشند و حلال و حرام می‌کنند و با این حال، خارج نیز یکسان نیستند و هم‌دیگر را می‌کشند و از یک‌دیگر تبرّی می‌جویند» (فضل بن شاذان، ص 48-50).

ب: عدم تفکیک میان گناهکار کافر و بی‌گناه کافر .

در تاریخ نیز، شاهی بر این درهم‌آمیزي وجود دارد و خارج خود چنین بودند. این درهم‌آمیزي با اصل قرآنی که می‌گوید: «وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ؛ هِیچ کس بار گناه دیگری را بر دوش نمی‌کشد» (فاطر/18) کاملاً مخالف است

4_ شرکت در مشوه ساختن چهره اسلام

از جمله پیامدهای فاجعه بار گسترش این پدیده شوم، مشوه ساختن چهره اسلام است. حقیقت آن است که اعمال خسونت‌آمیز تکفیری‌ها، سهم بسزایی در خدشه‌دار ساختن چهره این دین پاک، داشته است. (نهج‌البلاغه، خطبه 238).

5_ ایجاد تفرقه و پراکندگی میان مسلمانان .

درگیری میان فرقه‌های اسلامی مخالف قرآن و مغایر با کوشش‌ها و پافشاری‌های پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله در تشکیل امت و برقراری برادری اسلامی میان افراد آن است.

کافی است تنها به برخی روایات نبوی برای اثبات لزوم وحدت و اجتناب از تفرقه، اشاره نمود:

«بر شماست که با یک‌دیگر آمد و شد و عطوفت داشته باشید و از گسست و رشک و پشت به یک‌دیگر کردن،

بپرهیزید و برادر یکدیگر باشید. مومن، برادر مومن است؛ به او خیانت نمی‌کند، رها نمی‌کند، تحقیر نمی‌کند و گفته مخالف او را نمی‌پذیرد.» (محدث نوری، ج 9، ص 49-50).

معیار اسلام و کفر در سنت

تکفیر در روایات شیعه و اهل سنت، مسأله‌ای بسیار خطرناک معرفی شده است. پیامبر در این باره می‌فرماید:

هر کسی نسبت کفر به کس دیگری بدهد که معیار کفر را ندارد، گوینده آن کافر است. (صحیح بخاری، ج 5، ص 111، باب بیان قول النبی صلی الله علیه و آله رجبی، حسینی، ج 1، ص 19)

احادیث معتبر عقیده دارند و آن را مرجع دستورات دین می‌دانند، به چه بهانه و عذری این احادیث را کنار گذاشته و بر خلاف سنت و سیر قطعی پیامبر اسلام فتوا به تکفیر می‌دهند و انسان‌های بی‌گناه را می‌کشند؟!

آنچه از روایات اهل سنت بیان شد، در روایاتی که از طریق اهل بیت علیهم السلام آمده، به خوبی تبیین و روشن شده است.

امام باقر علیه السلام در پاسخ اسماعیل جعفی که پرسیده بود: **الدين الذي لايسع العباد جهله؟** فرمود:

«الدين واسع، ولكن الخوارج ضيقوا علي أنفسهم من جهلهم. . . (الكافي، ج 2، ص 405) دایره دین و احکام آن بسیار وسیع و گسترده است ولی خوارج به خاطر جهالت و نادانی بسیار، آن را تنگ گرفتند.»

مقصود از «دین واسع» این است که دین اسلام به گونه‌ای نیست که خوارج می‌پندارند زیرا آنان هر کسی را که گناه کبیره‌ای مرتکب شود، کافر و این عقیده را جزو ایمان می‌دانند! بنابراین خروج از دین، یعنی اندیشه‌هایی که سرچشمه آن، جهالت و نادانی نسبت به عمق اسلام است. (رجبی، حسینی، ج 1، ص 23)

نووي در شرح مسلم می نویسد:

«اعلم انّ مذهب أهل الحق: انّه لا يكفر أحد من أهل القبلة بذنب ولا يكفر أهل الاهواء و البدع الخوارج و المعتزله و غیرهم، و انّ من جحد ما يعلم من دين الاسلام ضرورة حكم بردتّه و كفره. . . (شرح صحيح مسلم، ج ۱، ص ۱۵۰) آگاه باشید که نظر صحيح و حق درباره تکفير آن است که احدي از اهل قبله، به خاطر گناهي تکفير نمی شود؛ چنان که اهل هوا، بدعت، خوارج، معتزله و غیر آنان تکفير نمی شوند. و هر کس چيزي را که از ضروریات دين اسلام است انکار کند، حکم به ارتداد و کفر او می شود. (رجبی، حسین، ج 1، ص 32)

بنا به قول آیت ا سبحاني :

جریان تکفير به دنبال ایجاد حاشیه امن برای اسرائیل است .

آیت ا سبحاني گفت: بدون تردید جریان تکفيري آمده است که حاشیه امّني برای اسرائیل درست کند، مسلمانان باید امروز آماده باشند که مسجدا لاقصي صدمه و خدشه نبینند.

به گزارش ایسنا، آیت ا جعفر سبحاني مرجع تقلید با اشاره به هویت و اهداف شکل گيري جریان تکفير در جهان امروز اظهار کرد: پدیده اي که اکنون به نام پدیده تکفير پیدا شده است در واقع به دنبالش قتل، غارت، کشتن و خراب کردن است و اصلا ارتباطي به اسلام و شرايع آسماني ندارد و در تورات، انجيل و قرآن چنین مسئله اي مطرح نیست.

این مرجع تقلید با بیان اینکه اساس اسلام رحمت، مغفرت و آرامش است، گفت: مسئله اول دعوت به اسلام از طریق عقل، قرآن، سنت و اتمام حجت است. اگر افرادی بخواهند در آيين خودشان بمانند، آيين آسماني به آنها اجازه می دهد، بنا براین اينها خودشان را نمی توانند به اسلام متصل کنند و پیوند بدهند.

وي با اشاره به اهداف تکفيري ها گفت: یک هدف این است که زیرساخت هاي کشورهاي اسلامي را به وسیله جنگ از بین ببرند، بنا براین آنچه که یک کشور باید دارا باشد را به وسیله جنگ، بمباران، قتل و کشتار از بین می برند.

این مرجع تقلید خاطرنشان کرد: نکته دیگر این است که اینها با تندې ها و سر بریدن ها ميخواهند اسلام را بد جلوه دهند.

وي با بيان اينكه «غرب در حال پيشروي به سوي اسلام است» گفت: واقعا چيزي نميگذشت كه بخشي از غرب را مسلمانان تشكيل دهند ولي به وسيله اين عمل نوعي بد بيني نسبت به اسلام پيدا شده است، در حقيقت كساني كه پشت سر اينها هستند، به دو نتيجه رسيدند، زير ساختهاي كشورهاي اسلامي به تدريج از بين ميروند و ثانيا اسلام در نظر ديگران بد جلوه ميگردد.

آيت الله سبحاني ادامه داد: اين وظيفه علماي بلاد است كه در هر منطقه اي به جوانان بگويند كه اين مسير راه كج است و راه اسلام نيست و اسلام نگفته است كه مسلمان، مسلمان را بكشد، بنا بر اين بايد توجه داشت يك نوع تبليغاتي نسبت به اينها است تا افكارشان را عوض ميكنند و تصور ميكنند به سوي اسلامي ميروند كه ادامه اش بهشت است.

وي خاطرنشان كرد: حتي يكي از اين افراد دستگير شده، قاشقي همراهش بوده گفتند اين چيست، اين طور بيان ميگردد كه به او گفته اند كه اگر اين كار را انجام دهيد و امشب كشته شوي، مهمان پيامبر اكرم (ص) هستي و با ايشان غذا خواهي خورد، جواني با چنين تصوراتي بمب به خودش ميبندد و ده ها نفر را ميكشد.

این مرجع تقلید با اشاره به راههاي مبارزه با تكفير گفت: اگر بخواهيم با اين تكفير مقابله كنيم، تنها راه نظامي نيست بلكه در كنار آن، راه فرهنگي بايد وجود داشته باشد.

وي با بيان اينكه «مدارسي كه تكفير را تعليم مي دهند بايد تغيير كنند» يادآور شد: برخي از كشورهاي عربي مسائلي را در دبirstان مطرح ميكنند كه نتيجه آن اين است كه جمعي مسلمان و جمعي ديگر كافر هستند مادامي كه اين برنامه ها در اين مدارس است اين فتنه خا موش شدني نيست، مگر اينكه علما و بزرگان جمع شوند و اين برنامه ها را از مدارس جمع كنند. [4]

همایش فرقه شناسی و جریان های تکفیری روز چهارشنبه بیست و دوم مرداد ماه سال 1393 در محل سالن پیامبر اعظم (ص) استانداری استان مرکزی با حضور مدیران و معاونین کاروان های حج ، عمره و عتبات و سایر کارگزاران زیارتی برگزار گردید.

حجت الاسلام دکتر موسوی علیزاده رئیس پژوهشکده حج و زیارت شرایط امروز را نتیجه یک مثلث شومی دانست که ضلع اول آن را غرب و اسرائیل تشکیل می دهند و در پی منزوی و محدود کردن اسلام می باشند و در این راه به ابزارهایی مانند اسلام ستیزی و اسلام هراسی، تهیه و نشر کاریکاتورها و حمایت از جریان های تکفیری روی آورده اند. ضلع دوم این مثلث هم شیعیانی هستند که خود به شیعه هراسی از طریق ایجاد شبکه های تلویزیونی ماهواره ای و اهانت به مقدسات اهل تسنن دامن زده اند. وی با اشاره به اینکه سب و لعن و اهانت به مقدسات اهل تسنن از نظر تمامی مراجع تقلید و به ویژه مقام معظم رهبری حرام بوده توجه حاضرین را به رفتارهای ائمه علیهم السلام جلب نمود و از آنان خواست که رفتار ائمه را سرلوحه کار خود قرار داده و مراقبت نمایند که اینگونه افکار و رفتار در سطح کاروان ها بوجود نیاید. رئیس پژوهشکده حج و زیارت ضلع سوم این مثلث را جریان های تکفیری عنوان نمود و افزود: حساب این گروه ها که با تمامی مقدسات اسلامی مشکل دارند از حساب شیعه و سنی جداست و با توجه به اینکه آنان در اقدام علیه مسلمانان دارای اولویت بندهایی هستند، استراتژی آنها را تغییر نقشه جغرافیای خاورمیانه عنوان نمود. دکتر شیخانی افزود: از دیگر اقدامات تخریبی فرقه وهابیت تخریب آثار تاریخی و فرهنگی اسلامی از جمله حرم ائمه بقیع، برخی از مساجد و آتش زدن کتابخانه ها در مکه و مدینه و آثار اسلامی با هدف انکار وجود پیامبر اسلام (ص) است اما پیامبر گران قدر اسلام دو معجزه قرآن و اهل بیت را از خود برجای گذاشتند که باعث خنثی شدن این هدف شده است. [5]

جریان شناسی سیاسی. تکفیر و تروریسم :

عبدالوهاب با تاثیر پذیری از فقهای پیشین خود امثال ابن تیمیه، ابن قیم جوزیه و ابن حزمه نیشابوری دین جدیدی را به وجود آورد که در میان پیروانش اشاعه یافت، مبانی این دین جدید به شرح ذیل است:

1. تشبیه خداوند به مخلوقش، اینکه خداوند جسمی است که به آسمان صعود کرده و به زمین فرود نمی آید. به خاطر این دیدگاه پیروان آن «المجسمه» نامیده می شدند. این تفکر از مفاهیم کتاب التوحید ابن حزمه نیشابوری تاثیر پذیرفته است، وی در کتاب خود مدعی شده است که خداوند دارای روح، چهره، دو چشم، دو گوش، دو دست در طرف راست، انگشتان، کف دست و دو پا است.

نویسنده کتاب در یک سطح احمقانه و خالی از هرگونه تدبیر و اندیشه در آیات قرآن کریم این برداشت‌ها را از قرآن می‌کند و نمی‌داند که مقصود خداوند متعال از ذکر به عنوان مثال دست (ید) در قرآن کریم و نسبت دادن آن به خود همانطور که به خلق خود نسبت می‌دهد، قدرت، توان و فرمانروایی است؛ از این رو تنها بعد از تدبیر، تعقل و تعمق در آیه « یداً فوق ایدیهم » (فتح 4) می‌فهمیم که منظور از « ید » قدرت، توان و فرمانروایی و شوکت خدا بالاتر از توان شما قرار دارد.

برخی عناوین و فصول کتاب التوحید با تعبیر فخذ بنی شروع می‌شود و این نشان می‌دهد که سطح فکر آنها چقدر پایین و فهم آنها از قرآن کریم چقدر ساده و سطحی و توانایی آنها در درک مفاهیم بسیار پایین است.

2. اینکه جسم شمردن خداوند متعال از شروط ایمان است و هر کس در برابر این تفکر سر تسلیم فرود نیاورد کافر شمرده شده و قتل، سلب دارایی و به بردگی گرفتن خانواده اش جایز است.

3. تخریب ضریح مقبره ها به این بهانه که این اقدام مساوی با بت پرستی است. حرام دانستن توسل و استغاثه به رسول خدا و پیامبران و اولیای صالح خداوند و صدور حکم تکفیر و جایز دانستن قتل کسی که به این امر مبادرت می‌ورزد.

4. اعتقاد وهابی‌ها بر اینکه آنها فرقه نجات دهنده هستند و هرکس جز آنها یا کافر است یا مشرک و یا گمراه و در صورت مخالفت و عدم اطاعت از آنها خون فرد مخالف مباح است. خداوند متعال در این مورد و در آیات متعدد می‌فرماید: « لا اکراه فی الدین قد تبین الرشید من الغی » (بقره 256) و یا « فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر » (کهف 29) و « أفأنت تُکره الناس حتی یکنوا مؤمنین » (یونس 99).

آنچه که بدان دعوت می‌کردند دین تفصیلی برای جنبش سیاسی به رهبری محمد بن سعود که تنها هدف وی قدرت بود؛ به همین خاطر ریاض الصیداوی اندیشمند معاصر بر استفاده از عنوان « وهابیت سعودی » به خاطر ارتباط میان جنبش دینی محمد بن عبدالوهاب با جنبش سیاسی محمد بن سعود پافشاری می‌کند.

5. ایجاد یک حکومت مطلق دینی که هدف آن تبلیغ وهابیت و انتشار آن با قوه قهریه و شمشیر است و آن به روشنی در نوشته ها و نشانه های موجود در پرچم عربستان سعودی نمایان است. آنها عبارت « لا اله الا الله محمد رسول الله » را نوشته و زیر این عبارت تصویر شمشیر را کشیده و به وضوح نشان می‌دهند که دعوت به دین آنها تنها از طریق شمشیر ممکن است. آنها نمی‌دانند که خداوند متعال لفظ شمشیر را حتی یک بار در قرآن کریم ذکر نکرده است و هرگز به پیامبرخویش به استفاده از شمشیر و هرگونه قوه

قهریه دیگر جهت نشر دعوتش دستور نداده است؛ چرا که وی بی نیاز از چنین ابزارهایی است و «لو شاء ربک لآمن مَن فی الأرض کلهم جمیعاً» (یونس 99) و «لو شاء الله لجعلکم أمّة واحدة» (نحل 93) تا آنها به رشد و هدایت خویش بازگشته و قلب های مهربان را جایگزین شمشیر کنند و مصداقی برای سخن برحقش باشند که می فرماید: «ولو کنتَ فظاً غلیظ القلب لأنفضُّوا من حولک» (آل عمران 159) و «ادعُ الی سبیل ربِّک بالحکمه و الموعظه الحسنه و جدلّهم بالتي هی أحسن» (نحل 125). آیا تصویر قلبی مهربان و لطیف بهتر و مقدم تر از تصویر شمشیر، سرنیزه و منجنیق نیست؟! آیا با محبت و دوستی، خداوند رحمان مورد عبادت بندگانش قرار نمی گیرد؟! معاذ الله از اینکه خداوند ما را به لبه شمشیر فرا خوانده باشد.. آبا آل سعود و پیروان عبدالوهاب و سلفیان نمی خواهند از خواب غفلت بیدار شده و تقوای الهی پیشه کنند؟

جنبش سلفی - وها بی سعودی هر گونه برنامه اقتصادی و اجتماعی را از خود دور کرده است و هیچ بهره ای از آن ندارد؛ چرا که بر این باور است که اصلاح عقیده به تنهایی ضامن اصلاح دیگر امور نیز است و موارد ذیل در نشر و گسترش افکار این جنبش سهیم است :

- اموال و ثروت های فراوانی که عربستان و دیگر ممالک و امیران نفت و گاز این دوره را به سمت بذل و بخشش های فراوان سوق داده است، مسئله ای که به افتتاح تعداد بی شماری از شبکه های ماهواره ای برای ترویج و نشر افکار تکفیری و سلفی به خصوص در مصر کمک کرده و تبدیل به منبع کسب ثروت های هنگفت شده است. ثروت هایی که امپراطوران و اربابان تبلیغ آن را در انحصار خود درآورده و افزایش چشمگیر بودجه باعث شده است که هر مدعی تبلیغی برای خود شبکه ماهواره ای افتتاح کند و آمار این شبکه ها به ده ها مورد برسد.

- حاشیه آزادی که در نتیجه سقوط سران رژیم های استبدادی و فساد در کشورهای عربی به وجود آمده است.

- صهیونیسم جهانی و قدرت های استعماری غرب به ویژه آمریکا در سایه پیمان مقدسش با نظام های قرون وسطایی کشورهای نفت خیز عربی، در تعامل با پرونده سلفی وها بی گاهی سیاست اغماض و چشم پوشی و گاهی سیاست حمایت مالی و پشتیبانی را در پیش می گیرد. شواهد جنگ افغانستان که «مجاهدین» افغانی و عرب و دیگران برای شکست هیمنه اتحاد جاهیر شوروی بعد از اشغال آن در سال 1979 وارد آن شدند، همچنان در ذهن مردم زنده است. حمله آمریکا به افغانستان در چارچوب تلاش برنامه ریزی شده جهانی برای مبارزه با تروریسم بود، از این رو علیه جنگ گروهک القاعده و طالبان شروع شد.

آمریکا و هم پیمانان غربی اش و صهیونیسم جهانی و آنهایی که پیوند مقدس با آنها دارند در صدد

تکرار تاریخ و رخدادهاي آن هستند؛ چرا که در آن برکت و نتایج خوبی برای آنها نهفته است. تجربه تفکر جهادي سلفي که در افغانستان و بوسني و هرزگووين رخ داد، در مالي تکرار شد و امروز در میدان هايي جديدي (مصر و سوریه) که منبع تهدید برای رژیم صهيونيستي و ثبات و امنیت آن و مانعي بزرگ در برابر استعمار اراضي جهت تحقق اسرئیل بزرگ يعني از رود نیل تا رود فرات به شمار مي روند، در حال تکرار شدن است و خالي از لطف نیست که لیبی و تونس نیز به آنها اضافه شود، تونس که به عنوان نماد انقلاب هاي عربي بود تهديدي برای منافع مثلث مذکور است و کشورهای دیگر نیز در لیست انتظار قرار دارند.

از عجایب روزگار این است که معاهده سایکس پیکو (توافق محرمانه میان مارک سایکس دیپلمات و نظامي انگلیس به عنوان نماینده این کشور و فرانسوا جرج پیکو دیپلمات فرانسوي به عنوان نماینده فرانسه و سیرگئی سزانوف دیپلمات به عنوان نماینده روسیه تزاری در سال 1916 بود که طبق این توافقنامه مناطقي که تحت عنوان هلال سبز شناخته مي شود میان انگلیس و فرانسه تقسیم مي شود، این مناطق شامل عراق، سوریه، لبنان، اردن، کویت و فلسطین است) تا این لحظه رोजي هزار بار تکرار مي شود. اگر دیروز سایکس و پیکو در تقسیم جغرافیایی هلال سبز موفق شدند (همانطور که همکاران آن دو در تقسیم سایر بلاد عرب در مشرق و مغرب موفق شدند) سایکس و پیکوي امروز متاسفانه با سرمایه، نفت، گاز، رسانه و شهروندان ناقص العقل و دارای افکار بیمار - افرادی که من نسبت به آنها حس دلسوزي و شفقت دارم و آنها قرباني بازی هاي کثيفي هستند که معادلات آن را افرادی طراحي مي کنند که جیب هايشان از دلالي نفت و گاز پر است- کشورهای عربي در صدد تقسیمات مجدد جغرافیایی هستند.

در حال حاضر عراق در آستانه تقسیم به سه کشور کوچک (کشوري در شمال برای کردها، دیگری در مرکز برای عرب هاي سني و سومین کشور برای عرب هاي شیعه در جنوب) است. کشور لیبی نیز همین روال را طی مي کند و آنها در صدد تقسیم آن به سه کشور کوچک هستند. امروز مسئله خطرناک تر تجزیه جغرافیایی کشورها نیست بلکه تفرقه افکني و ایجاد اختلاف در دلهاست. این خطرناکترین مسئله است چرا که باعث ایجاد تفرقه و جدایی میان دو برادر، دو همسر و والدین از فرزندان مي شود، با این بهانه که این کافر است، آن یکی شیعه و دیگری سني. [6]

رهبران تکفيري و عمده فعالیت آن ها

در این نوشتار، تأکید ما بر معرفي تئوري پردازان و رهبران فکري جریان تکفیر از گذشته تا دوران معاصر بود تا از این رهگذر به بحث در مورد رهبران عملیاتي و فرماندهان میداني این جریان خطرناک

بپردازد. اگرچه، ممکن است افراد دیگری را نیز بتوان در قالب تئوری پردازان جریان تکفیر قرار داد، اما تمرکز نگارنده این سطور بر تاثیرگذارترین افرادی بود که در حال حاضر کتب، اندیشه و آراء آنها بصورت رسمي بين گروه‌هاي مسلح جهادي - تکفيري در حال تدریس و آموزش است و به عنوان مهمترین منابع فکري این جریان مورد توجه قرار مي گیرد.

• «محمد بن عبدالوهاب»

بدون شک مهمترین منبع اندیشه هاي تکفيري در دوران معاصر را بايستي در آراء «محمد بن عبدالوهاب» جستجو کرد. وي در سال 1115 هـ.ق در شهر «عُيَينه» عربستان سعودي متولد شد. [7] توجه به این نکته ضروري است که اندیشه «تکفیر» نقطه اتکاي اندیشه محمد بن عبدالوهاب و به عبارت بهتر جریان وهابیت است. عبدالوهاب معتقد بود که هر کشور و شهري که داخل در اطاعت و دعوت او نشود، در زمره بلاد مشرکین به حساب مي آید، از این فراتر در مورد مذاهب اسلامي معتقد بود که نه تنها امامیه کافر است، بلکه تمام مسلمین مخالف با عقاید وي از قبیل اشاعره، معتزله و ... نیز همین حکم در مورد آنها اجرا مي شود. [8]

• «شیخ محمد رشید رضا»

(1865- 1935) در خانواده اي سوري الاصل در اطراف طرابلس لبنان دیده به جهان گشود. او بسیار متأثر از اندیشه هاي «سید جمال اسدآبادي» و «شیخ محمد عبده» در باب اصلاح ديني و زدودن دین از انحرافات بود؛ بگونه اي که مبارزه طلبی و انقلابي گري سید جمال را با روش فرهنگي و تربيتي عبده تلفیق کرد و همزمان به دلیل گرایش شدید به اندیشه هاي وهابیت اقدام به تاسیس انجمني به نام «جمعية الدعوة و الارشاد» (انجمن تبلیغ و راهنمایی) با هدف امر به معروف و نهی از منکر نمود. رشید رضا در فتواهاي خود تاکید بسیاری بر مقوله «تکفیر» داشت و لذا کسانی را که به شریعت اسلامي عمل نمی کنند در زمره کفار تلقی مي کند. [9] اندیشه هاي رشید رضا اگرچه نتوانست به تنهایی جریان اسلامي مستقلي ایجاد کند، اما بر اندیشه افرادی همچون «حسن البنا» مؤسس اخوان المسلمین تاثیر بسزايي برجای گذاشت. [10]

• «سید بن الحاج قطب بن ابراهیم»

معروف به «سید قطب» (1966-1906) در یکی از روستاهای استان آسیوط مصر و در خانواده ای مذهبی و سرشناس متولد شد. او ضمن عضویت رسمی در اخوان المسلمین به تئوری پردازی علیه مظاهر بی دینی و سکولاریسم پرداخت که بعدها اندیشه ها و کتب او به یکی از منابع اصلی گفتمان تکفیر تبدیل شد؛ تا جاییکه او را «آموزگار گفتمان تکفیر» در سده بیستم خوانده اند.

• «ابو الاعلی مودودی»

(1979-1903م) در «حیدرآباد» هند به دنیا آمد [11] همچنین مودودی معتقد به احیای اصل جهاد اسلامی در برابر نظام مبتنی بر اومانیزم غربی بود که همین اصل از منظر گروه های تکفیری جواز مقابله با جریان های ضد دین به شمار می آید. [12]

• «محمد ناصر الدین آل بانی»

(1999-1914م) در شهر «اشکودر» پایتخت آل بانی در خانواده ای متدین و اهل علم متولد شد. [13] آل بانی بخاطر پیروی و حمایت وی از «ابن تیمیه» و «محمد بن عبدالوهاب» از منابع فکری جریان سلفی تکفیری است که تفکرات وهابی خود را در کتاب «تذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد» (که در آن مطالبی درباره قبور شرک بودن ساخت بناء بر روی آن مطرح می کند) نوشت که با استقبال علمای وهابی مواجه شد. علمای وهابیت از آل بانی به عنوان یک محدث بزرگ و متخصص علم حدیث و فاضل دانشمند یاد می کنند و «بن باز» مفتی اعظم عربستان درباره او گفته است که در زیر آسمان دانایان از شیخ ناصر در علم حدیث ندیده است. آل بانی همچنین اهانت های تنیدی نسبت به شیعه و علمای تشیع به ویژه امام خمینی (ره) دارد. وی همچنین شیعیان را به تحریف در آیات قرآن متهم کرده است. [14] بدیهی است که چنین اعتقادات و فتواهایی به شدت مورد استقبال گروه های سلفی و تکفیری قرار گرفته و مبانی آنها در رفتار و گفتار می گردد.

• «عبدالعزیز بن باز»

(1999-1910م) از برجسته ترین علمای معاصر وهابیت است که نقش مهمی در احیای تفکرات ابنتیمیه، ابن قیم جوزیه و محمد بن عبدالوهاب بر عهده داشته است و به همین دلیل نزد وهابیان به «مفتی اعظم» مشهور است. [15]

• «ابو محمد عاصم بن محمد طاهر الحافی العتیبی»

ملقب به «ابومحمد المقدسي» در سال 1959م در يکي از روستاهای برقه (فلسطين) متولد شد [16] شاید بتوان بدون اغراق ابو محمد المقدسي را تئوريسين بلامناظر «سلفيت جهادي» ناميد که داراي کتب و رسائل عمليه فراواني در اين زمينه است. [17]

• «عمر محمود عثمان»

معروف به «ابوقتاده فلسطيني» در سال 1960م در بيت لحم (فلسطين) متولد شد و در همان دوران طفوليت به اردن مهاجرت کرد. دولت آمريکا ابوقتاده را پدر معنوي عاملان حادثه 11 سپتامبر معرفي مي کند؛ زيرا طي تحقيقات سازمان هاي اطلاعاتي آمريکا از عاملان حادثه مذکور، برخي دروس ابوقتاده در منزل استيجاري آنها در هامبورگ کشف گرديد. [18] فتواهاي ابوقتاده که پايند به مکتب فکري القاعده است، تا کنون در جنگ هاي خونين الجزاير، لبنان، عراق، افغانستان، سوريه و ... باعث ريخته شدن خون هزاران نفر از مردم بي گناه شده است.

• «عمر بکري محمد فستق»

ملقب به «آيت الله تا تنهام» از رهبران سلفيت جهادي است که در سال 1958م در استان حلب سوريه متولد شد [19]. تحت عنوان "المهاجرون" (2003م) و سپس "جنبش بنيادگرايان غريب" (2005م) را تاسيس نمود. در سال 2005م چهار نفر از پيروان بکري اقدام به انجام عمليات انتحاري در لندن نمودند که منجر به کشته شدن 52 شهروند انگليسي شد. پس از اين اقدام، عمر بکري به لبنان بازگشت و در حال حاضر به صورت مخفيا نه زندگي مي کند [20]

راه حل هاي تعديل و اصلاح اندیشه ي تکفيري

_ بازخوانی مفهوم اسلام و تعيين حدود اسلام حداقلي :

مفهوم اسلام در قرآن، تسليم بودن در برابر خدا است. (آل عمران /19)

_ تبیین ضرورت دینی و تفکیک آن از ضرورت مذهبی :

شيخ انصاري مي گوید: ضرورت دين چيزي است که بدون ترديد جزء دين است؛ هر حکمی که مسلمانان آن را

_ آمیختن عقیده و فکر با اخلاق :

پیامبر(ص) فرمودند: مدارا و نرمی با مردم نصف ایمان و دوستی با آنان نیمی از زندگی است. امام صادق (ع) از پیامبر(ص) نقل نموده که فرمودند: پروردگار مرا به مدارای با مردم امر کرد، همان گونه که به ادای فرایض امر کرد (کلینی، ج 2، ص 117)

نتایج

با در نظر گرفتن آنچه گفته شد روشن می گردد که :

اصل کفر به معنای پوشاندن شئی بوده و کافر کسی است که کفر، تمام قلب او را پوشانده باشد. ولی تکفیر به این معنا است که شخصی به برادر مسلمان خود، کافر بودن را نسبت دهد که در قرآن و روایات نفی این اصل بسیار تاکید شده است. این پدیده به یک اصلی خطرناک برای جامعه ی اسلامی تبدیل گشته است زیرا تکفیری ها و رهبران آن ها بر این باورند که شیعیان و اهل سنت قرآن را تحریف کرده اند و تنها عقاید پوچ خودشان ارجعیت دارد. آن ها با انجام فعالیت هایی چون محور قرار دادن تکفیر در معاملات، عدم اعطای حق اظهار نظر به دیگران، کشتار جمعی، شرکت کردن در مشوه ساختن چهره ی اسلام، تجزیه ی جغرافیایی کشورها و خطرناک تر از آن تفرقه افکنی در میان مسلمانان، تبلیغات از راه های مختلف از جمله استفاده از رسانه ها و استفاده از عامه ی مردم بی گناه به وسیله ی شست و شوی مغزی، القای فتوا و وعده های دروغین بهشتی برای جذب نیروهای خود به هدف انجام جنایت های تکفیری ها به منظور خدشه دار شدن چهره ی اسلام در جهان و نابودی زیرساخت های کشورهای اسلامی شده و در نتیجه اسلام در جهان به دین خسونت تبدیل گشته است. بنابراین راه مبارزه با تکفیر فقط نظامی نبوده بلکه در کنار آن باید راه فرهنگی نیز وجود داشته باشد.

[1] bayynat.ir

[2] shabestan.ir

[3] newsibn.com

[4] hamshahrionline.ir

[5] hajnews.ir

[6] siasi.porsemani.ir _ mashregnews.ir / جست-نقش-سعودی-پرچم-بر-شمشیر-چرا

[7] dar.bibalex.org

[8] adyannet.com

[9] shamela.ws/browse.php1

[10] عنایت، حمید؛ سیری در اندیشه‌ی سیاسی عرب، تهران، سپهر، 1363، چاپ سوم، ص 80

[11] eslahe.com

[12] kalami.nashriyat.ir

[13] أعضاء ملتقى أهل الحديث ، المعجم الجامع في تراجم العلماء و طلبة العلم المعاصرين، (قسمت حرف ميم محمد ناصر) ص ٣٢١ ، مكتبه الشامله

[14] aghaedeshie.ir/fa/albani

[15] mashregnews.ir

[16] ar.wikipedia.org

[17] islamist-movements.com

[18] alalam.ir/news

[19] ar.wikipedia.org

[20] islamist-movements.com

منابع

- قرآن كريم
- نهج البلاغه
- كد خبر : 20949 ازسايت ir.didban
- مسلم بن حجّاج، صحيح مسلم، دار احياء التراث العربي، بيروت، چاپ دوم.
- محدث نوري، مستدرک الوسائل، مؤسسة آل البيت، بيروت، چاپ اول، ج 9.

• الکافی، ج ۲، کتاب الایمان و الکفر

• کتاب بررسی تکفیر در نگاه مذاهب اسلامی - جلد 1 -رجبی، حسین

• فضل بن شاذان نیشابوری، الايضاح، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، 1363.

• ابن ابی الحديد، شرح نهج البلاغه، قم ۱۴۰۴

• ابن اعثم کوفي، کتاب الفتوح، چاپ علي شيري، بيروت ۱۴۱۱/۱۹۹۱

• ابن طاووس، الطرائف في معرفة مذاهب الطوائف، چاپ جلال الدين حسيني، قم ۱۴۰۰

• ابن قتيبه، الامامة و السياسة، المعروف بتاريخ الخلفاء، قاهره ۱۳۸۸ / ۱۹۶۹، چاپ

افست قم ۱۳۶۳ ش

• رسول جعفریان، تاريخ سياسي اسلام: تاريخ خلفاء، قم ۱۳۷۷ ش

• حرّ عاملي

• دهخدا

• عبدالرحمان بن ابی بکر سيوطي، تاريخ الخلفاء، بيروت ۱۳۹۴ / ۱۹۷۴

• نورالله بن شريف الدين شوشترى، المصّوارم المهرقة في نقد المصّواعق المحرقة، چاپ

جلال الدين محدث ارموي، تهران ۱۳۶۷

• محمد بن عبدالکريم شهرستاني، الملل و النحل، چاپ محمد سيدکيلاني، قاهره ۱۳۸۷/۱۹۶۷

• مجلسي

• حسن بن موسي نوبختي، فرق الشيعة، چاپ محمدصادق آل بحرالعلوم، نجف ۱۳۵۵/۱۹۳۶

- محمود عبدالرحمان عبدالمنعم، معجم المصطلحات و الالفاظ الفقهية، قاهره ١٩٩٩
- محمد بن محمد مفيد، الفصول المختارة من العيون و المحاسن، قم ١٤١٣
- الموسوعة الفقهية، ج ١٣، كويت: وزارت الاوقاف و الشؤون الاسلاميه، ١٤٠٨ / ١٩٨٨
- محمد بن يعقوب فيروزآبادي، القاموس المحيط، بيروت ١٩٨٧/١٤٠٧
- عبداللّٰه عيسي ابراهيم غديري، القاموس الجامع للمصطلحات الفقهية، بيروت ١٤١٨ / ١٩٩٨
- طبري، تاريخ (بيروت).
- صحيح بخاري جلد هشتم، كتاب الديات ، باب القسامة
- استفتائات لجنة عالي افتاء عربستاني سعودي جلد 18
- أنصاري، على بن أبي يحيى، صراط النجاة ، قم ، 1373
- كليني،الروضة من الكافي، دارالكتب الاسلاميه، تهران، 1389
- تفسير ابن كثير جلد 4
- تفسير قرطبي جلد 16
- بها بن ابي الديج جلد 13
- ابن منظور، محمد بن مكرم ،لسان العرب ، ادب الحوزة ، قم، 1405
- مرتضىبيدي، محمد، تاج العروس من جواهرالقاموس ، تحقيق : مجموعة من المحققين، دارالنشر، بى جا، بى تا.

[\[11\]](#) (س) زهرا فاطمه پردیس فرهنگیان دانشگاه استاد / hasanjvadinia@yahoo.com

[\[12\]](#) (س) زهرا فاطمه پردیس فرهنگیان دانشگاه دانشجو / hasti.mmh.2@gmail.com